

רוזה בדיוק כמו כולנו

החיה שמנעה מרוזה לברוח מהחצר של אותו בית פרוורי נורא היתה הכלב הגדול ביותר, המכוער ביותר, האומלל ביותר שראתה רוזה מעודה. שיניו היו ארוכות וצהובות, זנבו שוט דוקרני, עיניו בצבע קברים. הוא רטן בכל פעם שזזה, פרץ בנהמות נזעמות אם העזה ללכת מקצה אחד של החדר אל קצהו האחר, נבח עד שהצטרד אם השתהתה יותר מדי ליד החלונות או הדלתות.

משרתות המצודה והשומרים שמרו על מרחק מרוזה ומבן לווייתה החדש והאכזרי. אבל באותו ערב, כשהטבחית שאלה אם תרצה פשטידת צלופח לארוחת ערב, רוזה אמרה, "כן. תודה רבה לך."

הטבחית שמחה כל כך שיש לה מישהו לבשל בשבילו עד שהכינה שתי פשטידות צלופח. רוזה לקחה את הכלב ואת הפשטידות לחדריה שבמגדל, בצעה את הפשטידות לחתיכות והציעה אותן לכלב. הכלב נעץ בה את עיניו האדומות, מבולבל מההצעה, מטוב הלב.

"זה בסדר," היא אמרה.

הוא נגס נגיסה אחת, בלע, הביט בה שוב.
 "תמשיך. הכול בשבילך."

הוא אכל פשטידה אחת, אחריה את האחרת, וגיהק בסיפוק. היא ישבה בכיסא ליד האח, ובעל החיים הניח את ראשו על קרסוליה והזיל ריר על כפות רגליה היחפות. החשכה ירדה, והוא השתרע בקצה המיטה הענקית ותפס יותר ממחצית ממנה בגופו המטונף, מוכה הפשפשים. ואף שאולי תיאלץ לשרוף את הסדינים הללו בבוקר, ואולי גם היא עצמה תיאלץ להתרחץ בתמיסת חיטוי, היה נחמד שיש לה חבר.

בגלל פרוותו האדמדמה והמדובללת, רוזה החליטה לקרוא לו רוס.

לא היה לה אכפת לדבר עם רוס, כי הכלב לא התבונן בה באותו חיוך סובלני ונורא, הכלב לא נגע בה באצבעות קרות, הכלב לא עקב באצבעותיו אחר התחרה בלסוטת שמלתה וגיחך כשהצטמררה ונרתעה, הכלב לא הכלב לא הכלב לא. רוזה ביקשה מהטבחית להכין פשטידות צלופח בכל ערב. אחרי שהכלב זלזל אותן והניח את ראשו הגדול והפרוע על קרסוליה או בחיקה, היא נהגה לספר לו סיפור. היא היתה פותחת במילים, "גדלתי בכפר קטן כל כך עד שלא היה לו שם." או, "לפני היום שעליתי על הטיסה לאמריקה, אף פעם לא טסתי במטוס. אף פעם לא התרחקתי מהבית. אף פעם לא הייתי קרובה כל כך לשמש." במטוס היו סטודנטים נוספים מהתוכנית שציחקו והסתובבו לאחור במושבים לפניו, אבל רוזה הרגישה כאילו עור התוף שלה הוא בלון מנופח מדי, לבה הלם בחזה ולשונה היתה כבדה בפיה כמו אבן. האם היא חולה? האם היא פוחדת? אילו מישהו היה שואל, היא לא היתה מצליחה לענות. מסביב למטוס ניצנצו השמים הכחולים העצומים באור השמש. הרחק למטה, האוקיינוס האפור הגדיר את המילה "נצח". הכול עורר בה הרגשה שהוא ענקי וקטן בעת ובעונה אחת, כאילו המטוס נתלה על חוט שנאחז בידי אלים. רוזה היתה אסירת תודה כשנחתו סוף כל סוף. היא יצאה

מהמטוס על רגליים מאובנות וקפואות, מפגרת אחרי הסטודנטים האחרים, וניסתה לשים עליהם עין כשהתפצלו לתורים שונים. למה לא שוחחה עם אחד מהאנשים האלה במטוס? אולי הם יודעים איפה אפשר למצוא את התיקים. אולי הם יודעים איפה האוטובוסים. אולי הם לא מרגישים חולים או מבוהלים כל כך, כאילו כבר נתנו את גורלם בידי אדם אחר מבלי דעת אפילו.

התור שלה התקדם באטיות, ואז פקיד המכס נעץ מבט ממושך מאוד בדרכון שלה ומבט אפילו ממושך יותר בפניה. היא ידעה קצת אנגלית, אם כי המבטא שלה היה כבד. היא שאלה, "כן? בסדר?"
 "את מפולין."

"כן."

"את לא נראית פולנייה."

"סליחה?"

"בנות פולניות הן בלונדיניות."

היא לא ידעה מה לענות על זה. היא נשכה את שפתה. האיש חיך בצורה חשאית, כאילו החיוך לא מיועד לאף אדם אחר, גם לא בשבילה. הוא שאל, "את דוגמנית?"
 חום הציף את צווארה וטיפס אל לחייה. האם הוא מתבדח?
 "לא, לא. אני באה בשביל לימודים."

"מי צריך לימודים כשאת יכולה להיות דוגמנית?" הוא הניח את כף ידו הפרושה על המסמכים שלה, לכד אותם שם, לכד אותה שם. היא שלחה מבט לאחור אל התור שמאחוריה, אבל אף אחד לא צפה בהם. אחרון הסטודנטים האחרים נעלם מבעד לדלתות שלפניה. היא רצתה לקלף משם את אצבעותיו של האיש עד שיצעק. היא רצתה לחבוט בו. היא רצתה לבכות. אבל הוא היה אדם מבוגר ובתפקיד רשמי כלשהו, והיא לא העזה לומר מילה. במקום זאת היא המתינה עם לחייה הבווערות ועם החיוך האווילי שלה עצמה עד שהחליק אליה בחזרה את המסמכים, וקצות אצבעותיו המחוספסות התחככו במפרק כף ידה.

היא חטפה את הניירות ורצה בעודה משפשפת את זרועה על מכנסי הג'ינס שלה בכוח רב מספיק כדי להצית אש. אבל לא היתה לה סיבה לחשוש שתאבד את הסטודנטים האחרים. הם היו קולניים מכדי שתחמיץ אותם כששוטטו סביב אחד ממסועי המזוודות, משוחחים וצוחקים כאילו הם מכירים זה את זה כבר שנים. רוזה אספה את התיק הפרחוני העתיק שלה מהמסוע והשתרכה אחרי הסטודנטים אל אדם שהחזיק שלט עם שם האוניברסיטה. הוא אסף אותם, ספר אותם – היו שם תריסר מפולין ועוד תריסר ממקומות אחרים באירופה – והוביל אותם החוצה אל אוויר חודש מאי שהיה רטוב וקריר באופן מפתיע. הוא הצביע על מיניבוס ממתין. רוזה התיישבה ליד נערה שעטתה על פניה הבעה של כלבלב עצוב.

"נכון זה נורא?" אמרה הנערה.

"מה?"

"המקום הזה."

רוזה שיפשפה את זרועה במקום שהפקיד נגע בה. "נראה לי שאני עוד לא נמצאת כאן מספיק זמן כדי להגיע למסקנות." "אני כן," אמרה הנערה. שמה היה קרולינה, הוריה הנוראים הכריחו אותה לנסוע, היא נאלצה להשאיר מאחור את החבר שלה, היא לא אכלה ארוחת צהריים, היא מורעבת, קר לה, היא אמרה בעיניים גדושות דמעות, והכול נורא מכדי לבטא במילים. נורא, נורא, נורא.

רוזה נברה בתרמיל שלה ושלפה שקית נייר. היא פתחה את השקית ומצאה את לחם הבֶּבְּקָה שקנתה בפולין, לפני שני נמלי תעופה. לא יבש מדי. היא הציעה אותו לקרולינה.

קרולינה ריחרחה את הלחם המנוקד בפירות. "לא אכלתי כזה כבר יובלות."

מאחוריהן הצטלצלו המילים באנגלית בצורה כל כך מוגזמת עד שהדוברת נשמעה דווקא הרבה יותר פולנייה: "או מיי גוד, את אוכלת פחמימות?"

קרולינה שמטה את הלחם על ברכיה כאילו נתפסה עם הרואין. רוזה הסתובבה. מאחוריה, נערה יפה אבל רזה באופן קיצוני מיצמזה בעיניים מאופרות בכבדות. "מה? פחמימות זה משמין." "היא רעבה," אמרה רוזה.

"אז מה?" אמרה הנערה.

רוזה הסתובבה בחזרה אל קרולינה. "לא אכלת ארוחת צהריים."

קרולינה הנידה את ראשה והושיטה את הבקבה בחזרה לרוזה. "זה בסדר. תאכלי את זה את."

רוזה משכה בכתפיה ונגסה. הנערה שמאחוריה זימרה, "שמנה!" לדעתה של רוזה היה עדיף להיות שמנה מאשר להיראות כמו פגר של תרנגולת עצבנית מבושלת במרק של כעס, אבל היא לא הוסיפה מילה. וזה היה למזלה, כי התברר שפגר התרנגולת הרוזה היא השותפה החדשה שלה לחדר.

שמה היה חונן־טטה. הוריה של חונרטה לא הכריחו אותה לבוא לאמריקה, היא דרשה לבוא. ועכשיו כשהיתה כאן, היו לה שנים עשר שבועות כדי למצוא חבר עשיר שיקנה לה הרבה תכשיטים. אם רוזה רוצה חבר, אמרה חונרטה, עדיף שהיא תתחיל להתאפר. ותקנה זוג מכנסי ג'ינס סבירים. ותיפטר מהסוויטשרט המרופט. ושלא תצא לשמש; כבר עכשיו היא נראית כמו איזו מצרייה.

"אני אוהבת את הג'ינס האלה," אמרה רוזה.

"אל תגידי לי שבאת הנה כדי ללמוד," אמרה חונרטה.

"דווקא כן. בוטניקה."

"בוטניקה? כאילו, צמחים? מה את הולכת לעשות, לגדל תפוחי אדמה?" חונרטה פתחה את דלת החדר. "היי, תשמעו! השותפה שלי לחדר רוצה לגדל תפוחי אדמה!"

רוזה נדחקה על פניה ויצאה למסדרון.

"לאן את הולכת?" שאלה חונרטה.

רוזה אמרה, "אני הולכת לשאול את קרולינה אם היא רוצה תפוחי אדמה."

היא מצאה את חדרה של קרולינה, במרחק ארבע דלתות. קרולינה ישבה על מיטתה הסתורה, שלחה מסרונים לחבר שלה, ובכתה.

"אני הולכת להשיג לנו אוכל", אמרה רוזה. "תרגישי יותר טוב אחרי שתאכלי משהו."

"איזה אוכל?" שאלה קרולינה. "מי יודע מה יש להם פה? ג'וקים? עטלפים? שבלולים? פחמימות?"

רוזה גילגלה עיניים אבל הכריחה את עצמה לדבר בקול עליו. "אל תהיי טיפשה", היא אמרה. "יש פה מקדונלד'ס, בדיוק כמו בקרקוב."

בחוף שום דבר לא נראה כמו קרקוב. הבניינים היו נמוכים ומרובעים. פחי אשפה עלו על גדותיהם בעטיפות של מזון מהיר ובקבוקי משקאות קלים. היא חשבה ששיקגו כולה תהיה בנויה משיש, מתכת וזכוכית, כמו משהו מסרט מדע בדיוני. איפה גורדי השחקים החדשים והמבריקים? איפה הנשים בשמלות העשויות משטרות של חמישים דולר?

לא משנה. איפה העצים? איפה העשב? היא חשבה על הגבעות העגלגלות של הכפר שלה, על הפרות עם עיני השוקולד, על הכבשים הצמריריים, על פטפוטי השכנים, על ניחוח בישוליה של כֶּבֶצ'ה, והוצפה בנחשול בדידות עז כל כך עד שכמעט הפיל אותה.

ניחוח בישוליה של כֶּבֶצ'ה. היא מצאה את עצמה מול חנות מכולת קטנה שעלו ממנה ריחות של שום ושל כרוב כבוש. רוזה כמעט פרצה בבכי כשראתה את השלט בחלון: מוֹבִימָה פוּ פוּלְסְקוּ טוֹטִי. כאן מדברים פולנית.

היא קנתה מכל גדול של מרק סלק, סלט ירוק, כרוב כבוש, תפוחי אדמה צלויים ונקניקיות פולניות חמות מהמחבת. רוזה הביאה את החבילה בחזרה אל קרולינה. "תראי!" אמרה רוזה. "בלי פחמימות!"

"בתפוחי אדמה יש פחמימות."

"כן, אבל רק פחמימות טעימות."

קרולינה ניגבה את עיניה והניחה את הטלפון בצד. הן פרשו את האוכל על שולחן הכתיבה. ריח השום והסלק משך פנימה את הסטודנטים הזרים האחרים, שלא הצליחו להתרחק ממהוה שריחו הזכיר כל כך את הבית.

הלימודים החלו. השיעורים של רוזה התקיימו בחממה של המחלקה לביולוגיה, עם מרצה אורח אפור-פנים ממרכז אילינוי. היא למדה על השפעות דו-תחמוצת הפחמן על צמחים שונים, על התכונות הרפואיות של קשות ושל שוש ושל תלתן אדום. לא אותו דבר כמו להיות בחוץ כשהידיים באדמה והשמש על גבה, אבל טוב יותר מאשר להיות תקועה בכיתת לימוד. בערבים היא בישלה מרק ונקניקיות ופירוגי על פלטה חשמלית קטנה שהגניבה לחדר המעונות. היא בישלה כל כך הרבה עד שהבנות הפולניות התחילו לכנות אותה "אמא". גם הבנים קראו לה כך, חלקם במתיקות ובביישנות, חלקם במצמוצי שפתיים. וזה שיגע את חונורטה. "מה כל כך מיוחד בה?"

אחד הבנים, קֶלְתֶּזֶר - "בוב", כפי שהציג את עצמו - היה נער גדול ומוזהב עם עיניים כחולות גדולות. רוב הבנות בקושי הצליחו לא להזיל ריר בנוכחותו. לא משנה שהוא לא הצליח להסיט את העיניים הכחולות האלה מהשדיים של כולן. לא משנה שהוא רק התרברב במשרה החלקית שמצא אצל בן דודו, שהתגורר במדינה כבר חמש שנים. "כסף גדול. כל האמריקאים העשירים רוצים שנשפץ להם את הבתים. הם לא יכולים לעשות את זה בעצמם. טיפשים מדי."

ככסף הגדול שלו קנה בוב מכונית ישנה וחלודה שנראתה כאילו נצבעה בצבע קירות חום והזמין את רוזה, קרולינה וחונורטה לסיבוב. היא לא רצתה לבוא, היא לא חיבבה את בוב, בוב היה

גולובקי, אבל חונורטה אמרה שרוזה נשמעת כמו הסבתא הרגזנית של מישהו, ושהיא צריכה לשתוק ולהפסיק להרוס לכולם. בתוך המכונית הישנה ריחפה צנחה של עץ זקנה ונקניקיייה מעופשת (או עץ מעופשת ונקניקיייה זקנה, רוזה לא ידעה בוודאות). ואולי זאת בכלל לא היתה המכונית. אולי זה היה בוב. הוא וידא שהיא תשב במושב הקדמי, אבל רוזה התכווצה והתרחקה ממנו כמו פרח המחפש את השמש בשעה שכולם פיטפטו בפולנית.

"גם לי יש כאן בני דודים מדרגה שנייה," אמרה קרולינה.

"באמת?" אמר בוב. "איפה הם עובדים?"

"נראה לי שאחד מהם עובד במפעל בשר. הוא אמר שהוא יוכל

לסדר לי עבודה אם ארצה להישאר כאן יותר זמן."

"מפעל בשר? מה, כאילו לייצר קילֶבֶאָסֶה?"

"כנראה," אמרה קרולינה. "אני לא יודעת מה הם מייצרים.

אני אעבוד במשרד. אני הולכת להיות מנהלת חשבונות."

בוב צחק. "בנות לא כל כך טובות בחשבון."

רוזה ציקצקה בלשונה. "מי אמר לך את זה?"

בוב צחק שוב. "גם את הולכת להיות מנהלת חשבונות?"

חונורטה רכנה קדימה ונשפה באוזנו של בוב. "רוזה אוהבת

לשחק בבוץ."

בוב נופף את ידו ליד ראשו כאילו הוא מסלק ברחשים. "זה

יכול להיות כסף."

"אני לומדת על צמחים," אמרה רוזה.

חונורטה אמרה, "יש לה שיעורי קסמים."

"אל תהיי טיפשה," אמרה קרולינה. "היא לומדת על צמחי

מרפא."

חונורטה צחקה. "כן, שמרפאים גלי חום. הוא הולכת לעזור

לכל הזקנות המיובשות."

"זה מה שאת עושה?" שאל בוב.

רוזה תהתה מה היא עושה במכונית הזאת עם האנשים האלה.

היא וקרולינה היו יכולות ללכת לסרט. היא היתה יכולה להיות

בחממה ולהקשיב למרצה אפור־הפנים מדבר בלי סוף על הצמחים שלו. "אספירין מכינים מקליפה של עץ," היא אמרה. "אז למה לא תרופות אחרות?"

"נחמד שאת עוזרת לזקנות," אמר בוב. "הן לא שוות הרבה." בזמן שהמתינו ברמזור אדום, איש עצוב עם זקן מלוכלך וספל ניגש בצליעה אל צד הנהג. בוב פתח את החלון והתיו, "לך לעבוד!" רוזה שיפשפה את ראשה, הצטערה שאין לה קצת קליפת ערבה בוכייה, והגיעה למסקנה שאין בעולם מספיק קליפות ערבה בוכייה. "למה צעקת עליו?"

"כי הוא בטלן," אמר בוב בפולנית. "אנחנו באמריקה. כאן עובדים בשביל הכסף."

"מה אם הוא חולה?" היא שאלה.

"לי הוא נראה די בריא," אמר בוב.

"הוא נראה עצוב."

"את צוחקת עלי."

רוזה כבר עמדה להגיד שלא, היא לא צוחקת, האיש באמת נראה לה עצוב, אבל אז היא הבינה שבוט לא מעוניין במה שיש לה להגיד.

הוא אמר, "אני עובד קשה. קניתי את המכונית הזאת בעצמי." "זאת מכונית נחמדה מאוד," היא אמרה.

"היא חתיכת גרוטאה, אבל היא שלי, וזה מה שחשוב. ואל תחשבי שאני לא אקנה מכונית טובה יותר עוד מעט, כי אני כן אקנה."

"בהחלט," אמרה רוזה. "כנראה מרצדס."

הוא נעץ בה מבט ותהה אם היא צוחקת עליו. הוא כנראה הגיע למסקנה שהיא כנה, כי אמר, "אנחנו באמריקה." הוא לחץ על דוושת הגז והצמיגים חרקו במחאה. "אני רוצה מוסטנג."

הוא הזמין את רוזה לצאת איתו לארוחת ערב. היא אמרה, "אני מצטערת, אני לומדת עד מאוחר." הוא הזמין את רוזה לצאת איתו לסרט; היא אמרה, "יש לי שיעורי בית." הוא הזמין את רוזה לצאת איתו לרקוד; היא אמרה, "לא, תודה, אני צריכה להתקשר לסבתא שלי." היה חם מכדי ללבוש סוויטשרט, אבל היא בכל זאת לבשה את הסוויטשרט שלה, רכוס עד הצוואר.

הוא תפס אותה במסדרון המעונות והצמיד אותה לקיר. ריח העז הבשרי עלה ממנו בגלים מחליאים. מקרוב נראו עיניו מימיות ואפורות כמו עיניו של לודו.

"מה יש לך?" הוא אמר. "למה את לא לובשת שמלה או משהו

כזה?"

"אני לובשת מה שאני רוצה."

"את חושבת שאת טובה מדי בשבילנו?"

"מי זה אנחנו?" היא שאלה.

"אני את חושבת שאת טובה מדי בשבילי?"

"לא!" היא אמרה.

"אז תוכיחי את זה."

היא דחפה אותו. היא היתה חזקה, אבל הוא היה חזק יותר.

"אני לא צריכה להוכיח שום דבר!"

הוא התנשא מעליה, דוחה, בוהה. היא הסבה את פניה ונסכה את הצד הפנימי של לחייה חזק כל כך עד שפיה התמלא בדם. המרצה סיפר לה על "עיני הבובה", שם אחר לצמח הקוהוש הלכן שיכול לגרום לדום לב. היא השתוקקה לחופן ממנו שתוכל לדחוף לגרונו.

"כלבה", הוא אמר. "את סתם כלבה יהירה."

בפעם הבאה שרוזה ניסתה להיכנס לחדר המעונות שלה, היא גילתה שהדלת נעולה מבפנים בשרשרת. היא המתינה בסלון המשותף שעה לפני שניסתה שוב את הדלת. הפעם הדלת נפתחה בתנופה ובוב הסתער החוצה ונתקל בה בכוח רב כל כך עד שאיבדה את שיווי המשקל.

חונורטה ישבה על מיטתה, עיניה כהות ובלתי קריאות,
השפתון מרוח כמו פצע.
"אמרתי לך שהוא נורא," אמרה רוזה, שהבינה את האכזריות
בדבריה רק אחרי שיצאו מפיה.
חונורטה השליכה כרית מצדו האחר של החדר. "לכי לעזאזל!"
"הוא פגע בך?"
"מה אכפת לך?"
רוזה הרימה את הכרית והניחה אותה על מיטתה של חונורטה.
היא פתחה את הספרים המונחים על שולחן הכתיבה שלה
והעמידה פנים שהיא לומדת.
זמן רב לאחר מכן חונורטה לחשה, "את לא יותר טובה
מאיתנו," בקול דק ומתוח עד כדי כך שרוזה חששה שהוא עלול
להיקרע. "יום אחד, מישהו יראה לך."

רוזה כן היתה טובה יותר. הן היו טובות יותר, אפילו חונורטה
הכעוסה. רוזה היתה יכולה להיות כל אחת מהן, כולן. הסיפור לא
השתנה. רק התחפושות. רק השחקנים.
אחד מיתרונות התחפושת: הסתרה. בארוחת הערב במצודה,
כשהאיש קפוא־העיניים הפסיק לבהות בה זמן רב מספיק כדי
ללגום מהגביע שלו המשובץ באבני חן, רוזה החליקה סכין
מהשולחן ותחבה אותה אל בין קפלי גלימתה.